

та фенотипування, відкриває нові можливості для визначення походження особи та встановлення зовнішніх ознак на основі ДНК.

Список використаних джерел

1. Снісар В. Актуальність ДНК-досліджень під час воєнного стану. Теорія і практика використання спеціальних знань у досудовому розслідуванні : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 30 трав. 2024 р.). Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 164 с. С.134-136.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-УІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
3. Про державну реєстрацію геномної інформації людини: Закон України від 09.07.2022 р. № 2391-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2391-20>
4. Бичкова О. Молекулярно-генетичні експертизи в криміналістиці: новітні досягнення та їх практичне застосування. Криміналістика і судова медицина в умовах сучасних викликів та глобальних загроз: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 125-річчю від дня народження проф. М. М. Бокаріуса та 85-річчю каф. криміналістики Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого, м. Харків, 12 листоп. 2024 р. / [редкол.: А. П. Гетьман, В. М. Шевчук, Є. Є. Демидова]. Харків: Право, 2024. С.125-129.
5. Геномна інформація людини (ДНК): облік в умовах воєнного стану та ризики під час обробки. Українська гельсінська спілка з прав людини : офіційний вебсайт. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/henomna-informatsiia-liudyny-dnk-oblik-v-umovakh-voiennoho-stanu-ta-ryzyky-pid-chas-obrobky/>
6. Криміналістичне дослідження ДНК : технології та можливості : навч. посіб. / М-во внутр. справ України; Харків. нац. ун-т внутр. справ; Харків. н.-д. експерт.-криміналіст. центр [Р. Л. Степанюк, С. І. Перлін, В. В. Кікінчук та ін.]. Вид. 2-ге, переробл. та допов. Харків, 2022. 120 с.
7. Топчій В. В. Молекулярно-генетична експертиза в кримінальному процесі в умовах воєнного стану. Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал. 2024. Вип. 4 (17). С.245-251.

ДЗИБЕНЬ Віталій Вадимович

здобувач вищої освіти з курсу ННЕКІ НАВС,
спеціальність «Право»

Науковий керівник:

ВОЛОШИН Олексій Гнатович,

старший викладач кафедри
криміналістичного забезпечення та судових експертиз
ННЕКІ НАВС

ЕТАПИ І ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ОТРИМАННЯ ЗРАЗКІВ ДЛЯ ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Нормами КПК України, суттєво змінено процесуальну форму кримінального провадження загалом і порядок проведення окремих процесуальних дій.

Однією з новел чинного КПК України є положення, згідно з якими збирання доказів здійснюють сторони кримінального провадження, а також потерпілий чи представник юридичної особи. Сторона обвинувачення чи захисту може звернутися до експерта для проведення експертизи, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Проведення експертиз у низці випадків вимагає надання в розпорядження експерта якісних зразків. Порядок отримання цих зразків визначено в окремій статті 245 КПК України.

Важливість зразків для експертизи полягає, насамперед, у тому, що від правильності їх одержання залежить повнота й усебічність проведення експертизи, обґрунтованість висновку експерта та його відповідність зібраним матеріалам кримінального провадження. Навпаки, якщо зразки отримано недбало, неповно, без дотримання криміналістичних рекомендацій, це може призвести до затягування проведення експертизи, стати перешкодою для формулювання експертом конкретних відповідей по суті поставлених перед ним питань. Саме тому, важливо дотримуватися вимог, яким мають відповідати зразки для експертизи: безсумнівність походження від певного об'єкта; необхідна кількість; належна якість.

У зв'язку із цим в лекції акцентовано увагу на необхідність процесуального врегулювання важливих питань отримання зразків для експертизи, зокрема, визначення суб'єктів його проведення та осіб, у яких можуть бути отримані зразки, випадки їх отримання в добровільному чи примусовому порядку, правила зберігання зразків після проведення необхідних експертиз, необхідності залучення спеціалістів під час отримання зразків для експертизи тощо.

Сутність підготовчого етапу отримання зразків для експертизи

Під час підготовки до призначення судової експертизи одним з її важливих елементів є отримання зразків для експертизи. Однак, усебічності й повноти проведення цієї процесуальної дії можна досягти лише за умови дотримання тактико-технологічних аспектів її провадження. Це означає, що до отримання зразків для експертизи повною мірою може бути застосовано положення криміналістичної тактики.

Надзвичайно важливим для якісного та повного отримання зразків для експертизи є підготовчий етап.

Організаційні завдання, передбачають виконання таких підготовчих дій, як визначення кола осіб, у яких відбиратимуть зразки; виклик і забезпечення їх прибуття на місце отримання зразків; забезпечення участі спеціаліста в отриманні зразків для експертизи.

Сутністю процесуальних завдань є складання постанови чи ухвали про отримання зразків для експертизи;

ознайомлення з постановою, ухвалою особи, у якої будуть вилучати зразки; запрошення понятьх.

До тактичних завдань належать:

- підготовка робочого місця та необхідних матеріалів і пристосувань;

- визначення засобів отримання зразків;

- прийняття обґрунтованого рішення про отримання зразків для експертизи з'ясування питання про те, які зразки та в якій кількості має бути отримано.

- визначення місця та часу отримання зразків для експертизи

- визначення кола учасників отримання зразків для експертизи та їх ролі у проведенні цієї процесуальної дії. визначення необхідності використання науково-технічних засобів

- підготовка робочого місця, визначення режиму, умов і способів отримання цих зразків.

- винесення мотивованої постанови, ухвали відповідно до КПК України.

Сутністю робочого етапу є безпосереднє отримання зразків для експертизи.

Перший варіант – коли особа добровільно надає слідчому зазначені в постанові, ухвалі зразки для експертизи. Це так званий безконфліктний варіант отримання зразків, не пов'язаний із застосуванням процесуального примусу.

Другий варіант – коли особа відмовляється добровільно надати потрібні зразки. Тоді їх отримують у примусовому порядку, у зв'язку з чим ситуація стає конфліктною. Адже зразки, що підлягають отриманню, добровільно не надають, а слідчому потрібно провести цю процесуальну дію до кінця, доклавши до цього максимум зусиль, спрямованих на досягнення її мети.

Третій варіант – коли зразки для експертизи отримують не у конкретної особи, а може бути отримано від предметів (знарядь, інструментів тощо) або інших об'єктів і для отримання яких не потрібна згода особи.

Зразки для експертизи, що отримують під час розслідування різних видів кримінальних правопорушень, надзвичайно різноманітні. Настільки ж різноманітні й тактичні прийоми їх одержання.

Спробуємо сформулювати окремі тактичні прийоми, дотримання яких необхідне у всіх випадках проведення цієї дії, незалежно від конкретного виду отримуваних зразків.

Прибуття на місце отримання зразків для експертизи.

Здійснення заходів з дотримання гарантій прав і законних інтересів громадян.

Оголошення постанови, ухвали про отримання зразків для експертизи та роз'яснення учасникам процесуальної дії їх прав, обов'язків і порядку проведення.

Слід також зважати й на психологічні аспекти отримання зразків для експертизи, оскільки успіх проведення цієї процесуальної дії залежить, передусім, від встановленого контакту слідчого з особою, у якій отримують зразки.

Безпосереднє отримання зразків для експертизи

Дотримання вимог законності, а також морально-етичних норм під час отримання зразків для експертизи.

Завершальний етап отримання зразків для експертизи відіграє важливу роль під час проведення цієї процесуальної дії.

Без належного процесуального оформлення отримана інформація не має необхідного доказового значення, а дії слідчого не утворюють жодних процесуальних наслідків. Результатом цієї дії є складені слідчим процесуальні документи з відповідними додатками, до яких належать, зокрема, належно оформлені матеріальні об'єкти, отримані як порівняльні матеріали (зразки) з метою проведення судових експертиз.

Аналіз статей 103, 104, 245 КПК України свідчить, що отримання зразків для експертизи як процесуальна дія фіксують у протоколі, який є основним засобом фіксування.

Чинний КПК України, на жаль, не регламентує, що саме необхідно відображати у протоколі отримання зразків для експертизи. Проте, крім загальних реквізитів цього виду документів, зазначають, які саме зразки було вилучено або відібрано, їх кількість, умови відбору або вилучення, а також інші обставини, що мають значення для вирішення поставлених питань. Протокол мають підписати всі особи, які брали участь у вилученні об'єктів, відібранні зразків

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. ред. : С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. – Х. : Одиссей, 2013. – 1104 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За загальною редакцією професорів В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – К. : Юстініан, 2012. – 1224 с.

3. Кримінальний кодекс України : за станом на 5 квітня 2001 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2001. – 131 с. – (Бібліотека офіційних видань).
4. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : затверджено Наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1339 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15>.
5. Про судову експертизу : № 4038-ХІІ за станом на 25 лютого 1994 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 1994. – № 28. – 232 с. – (Закон України).
6. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : затверджено Наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1343 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>.
7. Про національну поліцію. Закон України від 02.07. 2015 №580 -8.
8. Бергер В.Є. Зразки актів дактилоскопічної і трасологічної експертизи / В.Є. Бергер, Я.Ю. Рибалко. – К.: РВВ МВС УРСР, 1987. – 176 с.

ЗАСЛАВСЬКА Анна ,
здобувач вищої освіти 4 курсу ННЕКІ НАВС,
спеціальність «Право»
Науковий керівник:
СВОБОДА Євгенія Юрївна,
професор кафедри
криміналістичного забезпечення та судових експертиз
ННЕКІ НАВС, к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НІМЕЧЧИНІ

Судово-експертна діяльність в Німеччині, як і у інших європейських країнах, полягає в забезпеченні науково обґрунтованого та неупередженого доказування, яке є необхідним для ефективного розслідування кримінальних правопорушень.

Щодо правового регулювання, то в Німеччині немає одного загального національного закону аналогічного українському Закону України «Про судову експертизу», але функціонування експертних служб і діяльність експертів визначається федеральним і земельними законами, стандартами та практикою кримінального розслідування. Сфера діяльності судових експертів у сфері кримінального процесу в Німеччині регулюється розділом VII книги першої Кримінально-процесуального кодексу (Strafprozeßordnung, StPO) (федеральний рівень регулювання). Окремі норми (ст. 161а, 222, 246а, 248, 256 тощо), що стосуються участі експерта в кримінальному судочинстві, містяться і в